

Maa- ja metsätalousministeriö
Luonnonvaraosasto
kirjaamo@mmm.gov.fi

Viite: VN/14354/2021

Asia: **Ehdotus Lohi- ja meritaimenstrategiaksi Itämeren alueelle vuosiksi 2026–2038**

Taustaa:

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoja ehdotuksesta Lohi- ja meritaimenstrategiaksi Itämeren alueelle vuosiksi 2026–2038. Itämeren alueelle laaditun lohi- ja meritaimenstrategian päivittäminen on asetettu nykyisen hallitusohjelman yhdeksi tavoitteeksi. Aiempi lohi- ja meritaimenstrategia astui voimaan vuonna 2015. Lohi- ja meritaimenstrategian sekä kalatiestrategian seurantaryhmä on MMM:n johtamana valmistellut lausunnolla olevan ehdotuksen päivitetyn strategiaksi päättyen vuoteen 2038.

Lapin liitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa kantanaan seuraavaa:

Lapin liitto pitää strategian keskeisiä tavoitteita kannatettavina. Luonnonvaraisten lohi- ja meritaimenkantojen elinvoimaisuuden turvaaminen, geneettisen monimuotoisuuden säilyttäminen sekä kalastuksen ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden yhteensovittaminen muodostavat kestävä perustan vaelluskalakantojen hoidolle tulevina vuosina. Strategian tavoitteena on varmistaa lohi- ja meritaimenkantojen säilyminen elinvoimaisina sekä niiden lisääntymisen perustuminen mahdollisimman pitkälle luonnonkiertoon. Lisäksi strategiassa korostetaan tutkimustiedon hyödyntämistä ja kalastuksen mukautuvaa säätelyä muuttuvissa olosuhteissa.

Tornionjoki on koko Itämeren alueen merkittävin luonnonlohijoki, jonka tila vaikuttaa olennaisesti sekä kalakantojen säilymiseen että kalastukseen perustuvien elinkeinojen toimintaedellytyksiin. Viime vuosien vaihtelevat nousumäärät ovat osoittaneet tarpeen nopeille ja tutkimustietoon perustuville toimenpiteille silloin, kun kalakantojen tila heikkenee. Lapin liitto pitää perusteltuna strategian linjausta adaptiivisen eli

mukautuvan säätelyn kehittämisestä, jotta kalastuksen ohjaus voidaan sopeuttaa ajantasaisen tiedon perusteella kalakantojen tilanteeseen.

Lapin liitto korostaa kuitenkin, että kalastuksen säätelyn tulee olla ennakoitavaa, läpinäkyvää ja eri toimijaryhmien kannalta oikeudenmukaista. Kalastuksen rajoitusten vaikutuksia tulee arvioida kokonaisvaltaisesti siten, että huomioidaan kalakantojen suojelun lisäksi niiden vaikutukset paikallisiin yhteisöihin, ammattikalastukseen, vapaa-ajankalastukseen sekä kalastusmatkailuelinkeinoon.

Lapin liitto pitää tärkeänä, että lohi- ja meritaimenkantojen seurannan, tutkimuksen ja tietopohjan kehittämiseen osoitetaan riittävät voimavarat. Kalakantojen tilan arvioinnin tulee perustua ajantasaiseen ja riippumattomaan tutkimustietoon. Myös paikallisten toimijoiden, kalastajien ja kalatalousalueiden keräämän tiedon hyödyntämisestä tulee vahvistaa osana päätöksenteon tietopohjaa. Tämä tukee strategian tavoitteita ja lisää päätöksenteon hyväksyttävyyttä.

Lapin liitto korostaa, että vaelluskalakantojen hoidossa on huomioitava nykyistä vahvemmin myös hylje- ja merimetsokantojen vaikutukset lohi- ja meritaimenkantoihin sekä kalatalouden toimintaedellytyksiin. Hyljekantojen kannanhallintaa ja metsästyksen edellytyksiä tulee jatkaa ja kehittää siten, että käytössä on vaikuttavat keinot ehkäistä kalakannoille ja kalastukselle aiheutuvia haittoja. Strategian toimeenpanossa tulee varmistaa, etteivät mahdolliset uudet suojelualueet tai muut alueiden käyttöä koskevat rajoitukset perusteettomasti heikennä mahdollisuuksia hyljekantojen tarkoituksenmukaiseen kannanhallintaan. Vastaavasti merimetsokantojen hallintaan tulee varmistaa riittävät ja käytännössä toimivat alueelliset kannanhallintakeinot. Näiden lajien vaikutuksia kalakantoihin tulee seurata ja tutkia osana vaelluskalakantojen kokonaisvaltaista hoitoa.

Lapin liitto korostaa lisäksi vaellusyhteyksien turvaamisen, kalateiden toimivuuden sekä vesistöjen ekologisen tilan parantamisen merkitystä lohi- ja meritaimenkantojen tulevaisuudelle. Kemi-Ounasjoen poikastuotanto on mahdollistettava. Voimalaitoksiin tulee rakentaa toimivat kalatiet viipymättä, jotta vaelluskalojen nousu lisääntymisalueille mahdollistuu. Lisäksi ilmastonmuutoksen vaikutukset veden lämpötiloihin, virtaamiin ja poikastuotantoalueiden laatuun on huomioitava entistä vahvemmin kalakantojen hoidossa ja vesistöjen kunnostustoimissa.

Merialuesuunnittelussa tulee turvata vaelluskalojen elinolosuhteet ja vaellusreitit sekä varmistaa riittävä vuoropuhelu kalatalouden, tutkimuslaitosten, viranomaisten ja hanketoimijoiden välillä. Erityisesti merituulivoiman suunnittelussa on huomioitava vaelluskalakantojen tarpeet sekä hankkeiden mahdolliset vaikutukset lohen ja meritaimenen vaelluskäyttäytymiseen, vaellusreitteihin ja elinkiertoon. Lapin liitto katsoo, että merituulivoimahankkeiden suunnittelun tulee perustua parhaaseen saatavilla olevaan tutkimustietoon, ja että tutkimusta merituulivoiman vaikutuksista vaelluskalakantoihin on merkittävästi vahvistettava. Vaelluskalojen kannalta keskeisille vaellusreiteille ei tule kohdistaa sellaisia hankkeita, joiden mahdollisia haitallisia vaikutuksia ei voida luotettavasti arvioida tai riittävästi ehkäistä.

Rajajokivesistöjen osalta Lapin liitto painottaa Suomen ja Ruotsin välisen yhteistyön merkitystä erityisesti Tornionjoen lohikantojen hoidossa. Kansallisten tavoitteiden tulee tukea pitkäjänteistä kansainvälistä yhteistyötä sekä yhteisiin tutkimus- ja seurantatietoihin perustuvaa päätöksentekoa.

Lapin liitto pitää välttämättömänä, että Suomen ja Ruotsin kaupallisen lohenkalastuksen sääntelyä yhdenmukaistetaan nykyistä tehokkaammin erityisesti Perämeren alueella. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lohikiintiöiden täyttymisen jälkeisiin käytäntöihin, jotta vältetään lohien tarpeeton pyydystäminen, käsittely, vahingoittuminen ja mahdollinen kuolleisuus.

Lapin liitto edellyttää, että laittomaan kalastukseen Itämeren pääaltaalla puututaan määrätietoisesti. Euroopan unionin tulee yhdessä Itämeren rannikkovaltioiden kanssa tehostaa valvontaa, seuraamuksia ja viranomaisyhteistyötä siten, että laitton, ilmoittamaton ja sääntelemätön meritaimen ja lohenkalastus voidaan käytännössä eliminoida. Vaelluskalakantojen elvyttäminen edellyttää, että kaikki kalastuksen muodot ovat tehokkaan valvonnan piirissä ja että sääntöjen rikkomisesta aiheutuu riittävän tuntuvat seuraamukset.

Lapin liitto pitää tärkeänä, että lohisaaliiden jäljitettävyyden varmistamiseksi lohien merkintävelvollisuus tulee ulottaa myös jokialueella tapahtuvaan kalastukseen. Järjestelmän tulee kattaa kaikki saaliiksi otettavat lohet riippumatta pyyntimenetelmästä. Samalla on varmistettava kalastuksen valvonnan riittävät resurssit. Sääntelyn vaikuttavuus edellyttää myös riittävän tehokasta ja ennaltaehkäisevää sanktiojärjestelmää, jolla voidaan puuttua kalastussäännösten rikkomiseen yhdenmukaisesti ja uskottavasti.

Lapin liitto korostaa, että Tornionjoen lohikanta on koko Itämeren merkittävin luonnonlohikanta, jonka turvaaminen edellyttää määrätietoisia toimia koko lohien elinkierron ajan merialueilta jokivesistöihin. Strategian toimeenpanossa tulee siksi varmistaa, että kalastuksen sääntely, kannanhallinta, merialuesuunnittelu, tutkimus ja valvonta muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden, joka aidosti tukee lohi- ja meritaimenkantojen elpymistä ja säilymistä elinvoimaisina.

Lapin liitto pitää lohi- ja meritaimenstrategian tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina ja katsoo, että strategia muodostaa hyvän perustan vaelluskalakantojen pitkäjänteiselle hoidolle.